SVENSK EVENTYRLITTERATUR

Waldemar Liungman: Varifrån kommer våra sagor? Sthlm. 1952.

Dette værk slutter sig som bind III til forfatterens udgave af „Sveriges samtliga folksagor" 1950, som er anmeldt i Danske Studier 1951, 125 f., og det danner grundlaget for de noter i slutningen af andet bind, hvori der summarisk gøres rede for de enkelte eventyrs historie, så vidt det har været Liungman muligt udfra de hidtil foretagne undersøgelser og det stof, der især er samlet i Boltes og Polívkas „Anmerkungen zu den Kinder- und Hausmärchen der Brüder Grimm". Som før nævnt er disse noter i sig selv ikke særlig epokegørende, idet de enten bygger på undersøgelser, hvis resultater i forvejen er velkendte, eller, hvor sådanne mangler, ikke kan være andet end temmelig overfladiske. Der kræves i virkeligheden en hel disputats eller monografi på størrelse f. ex. med Walter Andersons 445-sidede undersøgelse af „Kaiser und Abt", der endda kun er et forholdsvis kort skæmteeventyr, for at man kan sige noget afgørende om et eventyrs historie, — hvis man så kan det! Og næppe andre end Anderson har — foruden Aarne, på en tid da stoffet endnu var overkommeligt — indladt sig på mere end een undersøgelse af den art. Man kan altså ikke bebrejde Liungman, at han væsentlig har måttet nøjes med at bygge på, hvad der forelå, deriblandt på sin egen undersøgelse af „Bata-sagan", et eventyr der er beslægtet med tobrødre-eventyret (Asbjørnsens Lillekort og kong Lavring), og hvis ældste form findes i en ægyptisk papyros fra ca. 1300 f. kr. På grundlag af sine erfaringer med dette eventyr såvel som af sine studier over en række europæiske festskikke, i F. F. Communications 1937 ff., mener Liungman i modsætning til C. W. von Sydow, der anså de fleste „undersagor" for en nedarvet indoeuropæisk tradition, at de er indvandret fra de gamle kulturlande ved det østlige Middelhav, og fører de ældste tilbage til samme tid som Bata-sagan eller endnu før, til den mykenisk-homeriske tid, hvis afslutning sættes til ca. 700 f. Kr. De ældste kendte eventyrmotiver findes nemlig i det babylonske Gilgamesch-epos og siden hos Homer. Det beviser dog vel i virkeligheden hverken, at de eventyr, hvori disse motiver indgår, er ligeså gamle, eller at de ikke er ældre endnu!

Større betydning end disse noget svævende redegørelser har den vedføjede oversigt over, hvor mange og hvilke svenske optegnelser der findes af hver enkelt af de ca. 500 typer, der er repræsenteret i Sverige, både i trykt litteratur og i arkiverne. Dermed er vi kommet et langt skridt frem i vor viden om den svenske eventyrtradition, selvom der ikke, som i Reidar Th. Christiansens og Einar Ól. Sveinssons glimrende oversigter over de norske og islandske eventyr, er nogen redegørelse for varianternes indhold i forhold til den aftrykte norm. Dette vilde ganske vist kræve et meget stort extraarbejde, som man næppe med nogen rimelighed kan forlange af en enkelt forsker. Det har kunnet gøres ved de islandske eventyr, hvor stoffet er overkommeligt. Når det også er lykkedes professor Christiansen at gennemføre det for de norske eventyrs vedkommende, kan man kun bøje sig i beundring og søge en forklaring i, at det er gjort af en ung, energisk forsker med masser af ubrugte kræfter.

De kortfattede litteraturhenvisninger, der ledsager hver enkelt type,

danner desuden et godt supplement til Stith Thompsons store oversigtsbog „The Folktale", New York 1946.

Man glæder sig også over, at Nordiska museets arkiv, som jeg savnede henvisninger til i de to første bind, og som Liungman egentlig ikke mente, indeholdt noget af betydning, nu er medtaget. Noget illoyalt mod intendenterne John Granlund og Gösta Berg, der derefter sørgede for, at dette stof blev katalogiseret af C.-H. Tillhagen, takkes dog kun den sidste for sit i øvrigt udmærkede arbejde. Også på anden måde kommer en vistnok temmelig ubillig kritik af Nordiska museets arbejde til orde.

Inger M. Boberg.

ØSTRIGSK FOLKEMINDEFORSKNING

Leopold Schmidt: Geschichte der österreichischen Volkskunde. Wien 1951.

Denne bog er desværre kommet mig så sent i hænde, at jeg ikke har kunnet tage hensyn til den i min lige afsluttede bog om folkemindeforskningens historie. Thi selvom jeg knap nok synes, den retfærdiggør forfatterens påstand om, at østrigsk folkemindeforskning bør behandles selvstændigt og ikke — som jeg og selv en østriger som Arthur Haberlandt har gjort — blot som et led i den tilsvarende tyske forskning, og den altså egentlig ikke får mig til at fortryde mit standpunkt, så vilde jeg i hvert fald gerne have nævnt den som repræsentant for den bedste nuværende tysk-østrigske folkemindeforskning.

Schmidt begrunder udsendelsen af sin bog med, at man står på et vendepunkt, idet den nationalistiske opfattelse og den deraf følgende nazistiske misbrug af „die Volkskunde", der kulminerede i 1935—40, nu må betragtes som afsluttet. Desværre er der dog for en nordbo ikke tvivl om, at den stadig kan spores i de fleste tyske folkemindeforskeres indstilling og netop i Østrig har repræsentanter, der gerne gør sig gældende. Ved den IV. internationale kongres for antropologi og etnologi i Wien i september 1952 overværede jeg selv et flammende foredrag af en sådan, en elev af Höfler, om germanske broderskabsforbund, for hvis ælde der skulde findes afgørende beviser i islandske sagaer og myter. Og intet andet foredrag vakte et tilsvarende begejstret bifald. Men netop til disse repræsentanter står Leop. Schmidt i stærk modsætning. Han blev i 1945 leder af det wienske Volksmuseum i Laudongasse i stedet for Arthur Haberlandt, hvis fader Michael Haberlandt har grundlagt det, og som i øvrigt alene, sammen med sin familie, havde holdt tappert stand i museet under de sidste vanskelige krigsår.

Den omstridte definition af, hvad „Volkskunde" egentlig er, klarer Schmidt ved, at det er „die Wissenschaft vom Leben in überlieferten Ordnungen", og finder væsentlig dens opgave i at fremstille forholdene „ihrem Sein nach", mens den historiske videnskab „die Dinge ihrem Werden nach verfolgt". Den behandler altså ikke alene bondens liv, men også borgerens, håndværkerens og arbejderens, ja adelens liv, for så vidt det bunder i noget vedtaget, „soweit es sich unter den Vorzeichen der überlieferten Ordnungen vollzieht. Die Einbeziehung der Kunst-, Litera-